

Büyüme Sürdürülebilir Mi?

Ahmet YETİM

Yılın ilk yarısına ait büyüme rakamları son dört yıllık temponun bu yıl da devam edeceğine işaret ediyor.

Milli gelir ikinci çeyrekte yüzde 8.5 arttı.

2001 krizinden bu yana 18 çeyrektir büyüyoruz.

Büyüme hızının geçen yılın aynı döneminde yüzde 4.7 olması bu yılki büyümenin daha canlı olabileceğini gösteriyor.

Bu yılın ikinci 3 aylık dönemindeki büyüme oranı birinci 3 aylık dönemdeki yüzde 6.3 oranındaki büyümenin daha da hızlandığını gösteriyor.

Döviz fiyatındaki dalgalanmaya rağmen üretimde haziran ayından sonra da önemli bir değişiklik olmadı.

Eylül ayının ortasına geldiğimiz şu günlerde üçüncü 3 aylık büyüme oranının da yüksek çıkacağı tahmin ediliyor.

Bu durumda Türkiye 2006 yılını, geçen yıldaki yüzde 7.6 oranının biraz altında büyümeyle tamamlayabilecek görünüyor.

Büyümenin uyarıcı faktörleri arasında tüketimle gelen, iç talepteki canlılık yatıyor.

Kamu kesimi harcamalarda gaza basmış durumda.

İkinci üç ayda artış hızı yüzde 18'de.

Tüketimdeki artış hızının geçen yıla göre ikiye katlanması büyümeye önemli katkı sağlıyor.

Tablo 1. Kalemler İtibariyle Büyüme Hızı

Büyüme Kalemleri	2005(I)	2005(II)	2006(I)	2006(II)
Özel Tüketim	4.1	3.9	8.6	10.1
Kamu Tüketimi	4.4	4.0	8.1	18.0
Yatırımlar	10.3	20.0	30.7	10.9
İhracat	14.0	6.7	3.5	4.3
İthalat	10.6	9.1	8.2	10.0

Kaynak:TÜİK, 2006

Yatırımların bu yılın ilk çeyreğinde büyük bir patlama yaparak yüzde 30 artış göstermesi, büyümeyi arttıran diğer etkeni oluşturuyor.

Tüketimdeki bu çift taraflı artış doğal olarak büyümeye ivme veriyor.

Dış talebin ve dolayısıyla ihracatın 2006 yılının ilk yarısında milli gelire katkısı bir hayli düşük kalıyor.

Burada açıkça, değerli kurun yaptığı tahribat gözleniyor.

Ancak ikinci üç ayda da bu tahribat ortadan kalkmış değil.

Eğer yılın ikinci yarısında da bu değerlerde bir değişim olmazsa, kur artışı yetersiz kalacak.

Milli gelirin sektörel bileşimine baktığımızda Tarımın büyümeye katkısının geçen yıla göre daha sınırlı düzeyde kalacağı anlaşılıyor.

Tablo 2. Sektörel Büyüme Hızları

Sektörler	2005(I)	2005(II)	2006(I)	2006(II)
Tarım	4.3	8.2	6.2	-1.1
Sanayi	6.6	3.9	4.5	10.5
İnşaat	20.6	25.4	26.7	13.7
Ticaret	7.0	5.0	7.0	7.3

Kaynak:TÜİK,2006

Sanayi kesimine gelince, yılın ilk üç ayında geçen yıla göre daha yavaş bir büyüme performansı gözleniyordu.

Ancak ikinci üç ayda bunun tam tersine döndüğü ve sanayi büyümesinin vites büyüttüğü görülüyor.

İlk çeyrekte toplam sanayi büyümesi geçen yıla göre yüzde 3.5 iken, ikinci çeyrekte 9.4 oldu.

Oysa geçen yıl ilk çeyrekte toplam sanayi büyümesi yüzde 6.1, ikinci çeyrekte ise yüzde 3.1'di.

Kısacası, ilk çeyreğin aksine ikinci çeyrekte sanayi büyümesi hızlandı.

İki çeyrek birlikte değerlendirildiğinde ise, geçen yıldan daha yüksek bir büyüme performansı ortaya çıkıyor.

Mayıs ayında mali piyasalarda dalgalanma başladığında bunun büyüme üzerinde frenleyici etki yapması bekleniyordu.

Bununla beraber talepteki canlılık nedeniyle bu dönemde para politikası daha da sıkıldı.

O zaman genel izlenim, yıl sonu yüzde 5'lik büyüme tahmininin tutmasının çok zor olacağı yönündeydi.

Fakat mayıs ayındaki mali çalkantı ikinci üç aylık (nisan-haziran) sanayi üretimi üzerinde çok önemli negatif etki bırakmadı.

Belki gecikmeyle temmuz-eylül dönemini etkileyeceği düşünülse de, yaz aylarında talep tarafında ciddi bir gevşeme gözlenmiyor.

Geçen yıl toplam sanayi üretimi ortalama yüzde 5.3 (yıllık 5.6) büyümüştü.

Sanayi kesimi bu yıl aynı performansı sergilerse, hem daha hızlı büyümüş olacak, hem de milli gelire katkısı daha fazla olacak görünüyor .

İnşaat sektörü geçen yıl büyümenin lokomotifiydi. Bu yılın ilk üç ayında da aynı performansını sürdürdü.

Ancak mali piyasalardaki son dalgalanmanın bu kesimi olumsuz etkilediği görülüyor; sektördeki büyüme oranı yarı yarıya azalmış durumda.

Geçen yıl milli gelirin yüzde 7.6 büyümesinde en büyük katkısı ,inşaat sektörü yüzde 21.5 ve tarım sektörü yüzde 5.6 ile sağlamıştı.

Bu yıl ikinci yarıda inşaatta bir yavaşlama görülürken tarım konusunda yılın üçüncü çeyrek rakamlarını beklemek gerekiyor.

Bununla birlikte yılın ilk yarısında büyüme hesapları yapılırken "Tarım Ürünleri Tahmin Komitesi"nce, tarım ürünlerinin geçen yıla göre yüzde 2.8 oranında azaldığı tahminleri yapıldı.

Her iki sektörün itici gücünü yitirmesi durumunda bile sanayi kesimi ile ona bağlı hareket eden ticaret kesimi bu tempoyla yüzde 5'in üzerinde bir büyüme öngörüsünün aşılmasını sağlayabilir.

Tarım makul bir büyüme sergiler, inşaat da belli bir düzeyi korursa, geçen yılın büyüme performansı yakalanamasa bile bu yılın öngörüsü rahatlıkla aşılabılır.

Bununla birlikte ihracatla, üretim ve yatırımla elde edilmeyen büyüme temposunun bir yerde tıkanıp kalması ve böyle bir büyüme trendinin uzun vadede sürdürülmesi zor görünüyor.

Merkez Bankası'nın ekonomideki ısınmayı soğutmak, talep artışını frenleyerek enflasyon tehlikesini önlemek için faizleri yükselttiği dönemde, ekonomi nasıl oluyor da bu kadar canlı kalabiliyor sorusu akla geliyor.

Büyümenin temelini yüksek faiz ve ucuz döviz politikası oluşturuyor.

Bu politika sürdürülebildiği kadar ekonomik büyüme de kesintisiz devam ediyor.

Cari açığın ve döviz açığının büyümesine rağmen bu politikanın sürdürüleceği anlaşılıyor.

Üstelik ekonominin döviz fiyatına duyarlılığı da her geçen gün artıyor.

Büyümenin dinamiğini yüksek faiz ucuz döviz politikası oluşturuyor.

Türk parasının Haziran'dan bu yana yüzde 16.7 oranında değer kazandığı Merkez Bankası yetkililerince ifade ediliyor.

Sıcak para yüksek faiz-düşük kur cazibesine geliyor.

Merkez Bankası'nın gecelik faiz oranı Ocak ayında yüzde 13.5 iken, yüzde 30 artarak yüzde 17.5'e çıktı.

Hazine Ocak ayında yüzde 14.31 oranında bileşik faizle borçlanırken, Ağustos ayında bu faizin yüzde 50 üzerinde, yüzde 21.39 bileşik faizle borçlandı.

Yüksek faizle borçlanmak her şeyden önce büyümenin maliyetini artırıyor.

Yatırımların ve tüketimin hızlandığı bir ekonomi ithalat artışını uyarıyor.

Dolayısıyla, yaşanan iç talep genişlemesi dış ticaret ve cari işlemler açıklarını azdırıyor.

İç talep büyümesinin iki önemli sonucu; enflasyonla mücadelede yaratacağı zorluklar ve giderek artan cari işlemler açığının yabancı yatırımcıların beklentilerini olumsuzlaştırması olarak beliriyor.

Mayıs ve haziran aylarında yaşanan çalkantılar Türkiye ekonomisinin, kendini çok daha büyük dalgalanmalara açık hale getirdiğinin öncü sarsıntısı niteliğinde.

Ekonomik büyümenin yüksek olması, sürdürülebilirliği konusundaki kaygıları gidermiyor, artırıyor.

Bu alanda, genel seçim atmosferinin de yaklaşmasıyla ülke ekonomisi yeni bir belirsizliğe giriyor.